

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Norwegian Ministry of Education and Research

KUNNSKAPSDEPARTEMENTETS NORD-AMERIKA-STRATEGI FOR HØYERE UTDANNINGSSAMARBEID 2008-2011

Nord-Amerika-strategien er basert på følgende fire dimensjoner:

- Samarbeid på myndighetsnivå
- Styrke studentutvekslingen
- Etablere partnerskapsordninger
- Styrke informasjon og nettverksarenaer

1. Innledning

Kunnskapssamarbeidet med USA og Canada har vært en bærebjelke i utviklingen av norsk høyere utdanning og forskning i moderne etterkrigstid. Slik er det fortsatt, og Kunnskapsdepartementet (KD) vil bidra med en ekstra innsats for å ta vare på og styrke disse relasjonene. Vi ønsker å styrke forbindelsene mellom norske og nordamerikanske høyere utdanningsinstitusjoner. Det er mange grunner til at USA og Canada skal stå sentralt som samarbeidspartnere og kunnskapskilder for norske akademiske miljøer. Institusjonene i denne regionen er blant annet dominerende når det gjelder innovasjonskraft og kunnskapsutvikling. Et fellestrekk for ledende forskere verden rundt er nettverket de har bygget med basis i sin tilknytning til de nordamerikanske akademiske miljøene, der de henter nye impulser gjennom forsknings- og høyere utdanningssamarbeid. Ressursene som er tilgjengelige ved ledende nordamerikanske forskningsinstitusjoner, stiller dem i en særstilling. Universitetene har noen av de beste utdanningstilbudene som er å få, selv om nivået er variert der også.

Det er enighet blant norske universiteter og høyskoler at det er nødvendig for Norge å sikre seg en fortsatt solid medvirkning i disse nettverkene og fortsatt tilgang til kunnskapen som genereres der. Det er departementets oppfatning at dette sikres best ved å videreutvikle relasjoner både på forsknings- og høyere utdanningsområdet.

Kunnskapsministeren bestemte derfor ved årsskiftet 2005/2006 at det skal utvikles en strategi for å søke å styrke kontakten mot Nord-Amerika. Det eksisterer allerede en strategi for samarbeid på forsknings- og teknologiområdet. Oppgaven er å komplettere den med en tilsvarende plan

for høyere utdanningssamarbeid.

Grunnlaget for arbeidet ble lagt av en departementsoppnevnt nasjonal arbeidsgruppe som har vurdert tiltak for å øke utdanningssamarbeidet med Nord-Amerika. Denne strategi er Kunnskapsdepartementets oppfølging av arbeidsgruppens rapport og høringsuttalelsene til denne.

2. En styrket dialog

Etter departementets syn er det et gjennomgående behov for å styrke kontakten og kommunikasjonen mellom de aktuelle partnerne og bidragsyterne på feltet og overfor potensielle utenlandsstudenter. En del initiativer er allerede tatt, og vil bli videreført innenfor rammen av denne strategien.

2.1. Transatlantic Education Forum

De to nordamerikanske ambassadene i Norge, Utenriksdepartementet, SIU, Fulbright Foundation, ANSA, UHR og Forskningsrådet utgjør en samordningsgruppe under navnet *Transatlantic Education Forum – TEF*, som skal møtes 2-3 ganger i året for å drøfte felles utfordringer og utvikle felles tiltak. Kunnskapsdepartementet vil bl.a. legge vekt på tettere oppfølging av og bidrag til ambassadenes arbeid med høyere utdanning. Det er blant annet et godt samarbeid mellom den norske ambassaden i Washington DC, den amerikanske ambassaden i Oslo og KD om felles tiltak for å styrke det bilaterale samarbeidet.

2.2. Regjeringens Nord-Amerika-strategi

Et nærmere samarbeid med Utenriksdepartementet (UD) er også initiert. UD forvalter en nasjonal strategi for samarbeid med Nord-Amerika, der kunnskapssamarbeid inngår. Kunnskapsdepartementet er representert i den interdepartementale styringsgruppen for oppfølging av regjeringens Nord-Amerika-strategi under UD's ledelse. Ledelsen i begge departementer har uttrykt at man skal prioritere samordning og samarbeid om innsatsen overfor USA og Canada.

2.3. Deklarasjon mellom USA og Norge

Norge tok et initiativ overfor myndigheter i USA til å følge opp Forsknings- og teknologiavtalen med et felles styringsdokument innenfor høyere utdanning. Dette ble positivt mottatt på amerikansk side og en felles deklarasjon ble utarbeidet. Den norske ambassaden i Washington arrangerer årlig en konferanse for forskning, innovasjon og høyere utdanning (Science Week) for å tilrettelegge for en møteplass mellom forskere, akademikere og myndigheter. Under åpningen av Science Week i Washington DC i oktober 2007 underskrev USA og Norge

fellesdeklarasjonen (vedlagt) om å stimulere til og styrke student- og lærerutvekslingen mellom våre land. I deklarasjonen ligger det også en gjensidig forpliktelse til å arbeide for å fjerne eksisterende hindringer for utveksling.

Thomas Farrell, viseminister i State Department og Tora Aasland, forsknings- og høyere utdanningsminister, underskrev denne "Washington-deklarasjonen" innenfor høyere utdanning. Dette for å understreke betydningen av samarbeid helt opp på regjeringsnivå. Det er intensjonen at deklarasjonen skal knyttes til den bilaterale Forsknings- og teknologiavtalen på en hensiktsmessig måte.

For å følge opp deklarasjonen, og for å bidra til å styrke studentmobiliteten fra Norge til USA, vil Kunnskapsdepartementet øke den årlige tildelingen til Fulbright-ordningen. I 2008 tildeler allerede departementet 5.4 millioner til denne ordningen. Økningen vil komme i tillegg til denne basisfinansieringen f.o.m. 2008 og i 4 år fremover.

2.4. Informasjonstiltak

På bakgrunn av innspillene i forbindelse med høringen på arbeidsgruppens rapport mener departementet at informasjon må være et av de viktigste områdene i strategien. Det skal nå settes i gang tiltak for å styrke informasjon om å studere i Nord-Amerika. Ved relativt enkel informasjonsinnsats vil det være mulig å oppnå større interesse blant nordamerikanske studenter. Det er også kommet til uttrykk behov for bedre informasjon og veiledning til norske studenter som planlegger opphold i USA og Canada og til de norske lærestedene som skal hjelpe dem.

2.4.1. *SIU*

SIU har et nasjonalt informasjonsansvar overfor universitets- og høyskolesektoren når det gjelder internasjonaliseringstiltak og tilbud. Det vil etter departementets oppfatning være nødvendig å gjøre spesielle anstrengelser som gjelder Nord-Amerika. Dette er derfor en prioritert oppgave i samarbeid med andre relevante aktører.

En del av dette arbeidet vil ta sikte på å tilby veiledning og samordning av informasjonstiltak overfor det nordamerikanske markedet, f. eks. medvirkning ved høyere utdanningsmesser, slik som NAFSA. SIU vil være ansvarlig i en 4-årsperiode for å følge opp informasjonstiltakene i denne strategien.

2.4.2. *ANSA*

ANSA har allerede betydelige informasjonsoppgaver overfor norske studenter som ønsker å studere i USA og Canada. I tillegg har organisasjonen meget god kontakt med sine medlemmer i Nord-Amerika,

og antas å kunne formidle informasjon om studiemuligheter i Norge gjennom dette nettverket. Departementet vil i dialog med ANSA drøfte organisasjonens rolle mer konkret.

2.4.3. *Håndbok om samarbeidsmuligheter*

Gjennom departementets arbeid med å styrke forholdene til Nord-Amerika etterlyses det mer veiledning og informasjon til lærestedene om samarbeidsmuligheter overfor Nord-Amerika. SIU vil bli bedt om å utarbeide en slik veiledning, formodentlig som en del av sitt nettbaserte informasjonsarbeid, eventuelt supplert med trykt materiell.

Tiltak for en styrket dialog

- *Styrke dialogen mellom nordamerikanske og norske myndigheter, særlig gjennom Transatlantic Education Forum*
- *Følge opp deklarasjonen om høyere utdanningssamarbeid under den bilaterale forskningsavtalen med USA*
- *Øke tildelingen til Fulbright-stipendene*
- *SIU tildeles et spesielt ansvar for å informere både norske og nordamerikanske læresteder om studietilbud, samarbeidsordninger og finansieringsmuligheter*
- *Utvikle nettbasert håndbok for utdanningssamarbeid*
- *ANSA har ansvar for å tilrettelegge informasjon for norske studenter som ønsker å studere i Nord-Amerika, spesielt gjennom å benytte nettverket sitt i USA.*

3. Andre tiltak

3.1. Etablere partnerskapsprogram

Det er ønskelig å etablere langsiktige ordninger for å stimulere samarbeidet mellom norske og nordamerikanske læresteder. Gjennom å stimulere til faglig fundert samarbeid som er forankret i lærestedenes ledelse, forventes engasjement og langsiktighet i samarbeidet.

KD vil derfor etablere et partnerskapsprogram foreløpig for 4 år for å tilrettelegge for akademisk samarbeid. Programmet skal stimulere til økt institusjonssamarbeid ved å bygge bærekraftige akademiske nettverk og styrke utvekslinger mellom våre land. Et slik partnerskapsprogram bør inneholde elementer som student- og fakultetsutvekslinger, felles curricula, intensive programmer, sommerskoler, felles utdanningsmoduler og felles utdanningsprogrammer.

Det er særlig ønskelig at virkemidlene i KDs Nord-Amerika-strategi for forskning og teknologi ses i sammenheng med virkemidlene i partnerskapsprogrammet slik at man både kan få langsiktighet og synergi ut av disse satsingene. Det er også ønskelig at utdanningssamarbeid som fremmer innovasjon og entreprenørskap blir stimulert gjennom dette programmet. Likeså er det ønskelig å se sammenhengen med forskerskoler og PhD-utdanningene i forskningsstrategien.

Kunnskapsdepartementet vil også fortsette arbeidet med nasjonale utvekslingsordninger. I oppfølgingen av Nordområdestrategien har regjeringen ved Utenriksdepartementet opprettet et Nordområdestipendprogram for en 3-årsperiode med en årlig stipendramme på 3 millioner kr. Halvparten av disse midlene er øremerket studenter fra USA og Canada. Programmet skal benyttes strategisk for å styrke partnerskap mellom nordamerikanske læresteder og institusjoner i Nord-Norge. I tillegg gir Arktisk universitet sitt north2north-program mulighet for studentutvekslinger mellom bl.a. Norge, Canada og USA.

3.2. Styrking av ambassadenes arbeid med høyere utdanning

Det har lenge vært et uttrykt ønske fra norske miljøer å styrke ambassadenes kompetanse innenfor utdanningsområdet. Det har bl.a. blitt spørsmål om stillingen som studentrådgiver i USA benyttes på en adekvat og relevant måte. KD vil på denne bakgrunn gjennomgå mandat og arbeidsoppgaver for studentrådgiverstillingen ved generalkonsulatet i New York. Denne stillingen har ikke endret mandat siden begynnelsen av 1980-tallet. Utviklingen kan ha løpt fra behovet for denne type studentrådgivning ettersom studenters informasjonsinnhenting nå foregår på internett, og fordi norske studenter er mer spredt enn tidligere da de oppholdt seg ved noen universiteter. ANSA og SIU vil kunne ivareta andre sider men viktige sider ved stillingen. Derfor er det ønskelig med en gjennomgang og oppdatering av stillingsinstruksen slik at rådgiveren kan følge opp intensjonen i Washington-deklarasjonen, arbeide mer systematisk for å styrke forbindelser mellom høyere læresteder i Norge og Nord-Amerika, ivareta det viktige nettverket som utenlandslektorene i Nord-Amerika (NORTANA) utgjør, og gi generell informasjon om norsk høyere utdanning.

Det skal også vurderes om studentrådgiver eventuelt kan spille en rolle i planlegging og gjennomføring av Science Week i Washington som setter høyere utdannings- og forskningssaker på agendaen. Dette for å følge opp forsknings- og teknologisamarbeidet, strategien for utdanningssamarbeid og se disse i sammenheng. Det skal også legges vekt på å utforme stillingsinstruksen på en måte som sikrer at det arbeidet som den norske ambassaden i Ottawa gjør innenfor høyere utdanningsområdet ivaretas på en tilstrekkelig måte.

3.3. Nasjonal koordinering

SIU har allerede utarbeidet en plan for tiltak som kan gjennomføres ved tilpasning innenfor eksisterende aktivitetsrammer. Planen bygger på tilpasning av allerede planlagte initiativer og vektlegging av Nord-Amerika innenfor løpende aktiviteter. Departementet vil ha en dialog med senteret om prioritering og ressursbruk i videre koordinering. I arbeidet vil SIU måtte trekke på samarbeidspartnere i inn- og utland, særlig ANSA.

3.4. Studiefinansiering

Arbeidsgruppens rapport som ligger til grunn for denne strategien har vurdert ulike studiefinansieringstiltak. Det er særlig freshman-året som er blitt vurdert, men også en utvidelse av tilleggsstipendordningen. Konklusjonen til gruppen var at tiltak i denne kategorien bør vurderes nærmere før de eventuelt tas inn i strategien i en senere fase.

Gjennom departementets satsing mot USA og i dialog med amerikanske universiteter har vi også erfart at de stort sett er innstilt på å oppta norske studenter direkte i 2. året på bachelor-graden (sophomore-året). Det skal tilrettelegges for at norske studenter har en god engelsk oversettelse og forklaring på nivået på norske videregående opplæring. Til dette skal Certificate Supplement brukes, som er en felles europeisk standard for å forklare utdanning på videregående opplærings nivå.

Organisasjoner som koordinerer høyere utdanning i USA understreker at den alleuropeiske Bologna-prosessen har tydeliggjort forskjeller i utdanningssystemet i USA og Europa og at amerikanske universiteter vektlegger gode forbindelser og kompatibilitet med det europeiske systemet. Det er derfor en positiv holdning til at europeiske studenter skal inntas direkte på sophomore-året. Lærestedene er eventuelt innstilt på spesialkurs for å tilrettelegge for inntak til 2.-året for norske studenter.

Det er ønskelig at norske studenter fortrinnsvis studerer i Nord-Amerika gjennom avtaler mellom norske og nordamerikanske læresteder. Dette fordi det i avtalene ligger muligheter for lavere ev. fritak for skolepenger, forenklet søknads- og opptaksprosedyre for den enkelte student, fritak for språktest og forsikringer, forhåndsgodkjenning av studiet og full uttelling i hjemlig grad. Det styrker dessuten partnerskapsideen og kan stimulere til faglig samarbeid. Videre er det utvekslingsstudenter og studenter på MA/graduate- nivå som er prioriterte for studier i Nord-Amerika. Dette av de samme grunner som nevnt ovenfor.

Utover dette har Kunnskapsdepartementet bestemt at det skal skrives en stortingsmelding om internasjonalisering av utdanning og studier i utlandet. I denne forbindelse vil både finansiering av freshman-året og tilleggsstipendordningen bli drøftet. Lånkassen har utarbeidet en analyse som viser at fallet i norske studenter i USA ikke startet med bortfall at

finansiering av freshman-året, men 10 år senere, da norske studenter fikk rett til å ta med seg studiestøtte fra Lånekassen til alle land.

3.5. Samarbeid med privat sektor

Kunnskapsdepartementet har registrert at det i mange forretningsmiljøer som samarbeider med amerikanske er interesse for å bidra til å betale for at norske studenter gis økonomisk støtte for å studere ved prestisjetunge amerikanske universiteter og for at nordamerikanske studenter kan få økonomisk tilskudd til å studere i Norge. KD skal undersøke muligheten for å få kontakt med interesserte aktører som vil kunne arbeide for å utvikle et privatfinansiert stipendfond for norske og nordamerikanske studenter.

3.6. ISEP-samarbeidet

Nettverkssamarbeidet ISEP – *International Student Exchange Program* er beskrevet i arbeidsgruppens rapport, og departementet er enig i at det er et konsept som bør kunne gi muligheter for mange norske universiteter og høyskoler, særlig fordi det eliminerer behovet for studieavgift. SIU vil bli bedt om å koordinere deltagelsen, særlig med sikte på å inkludere små institusjoner med begrensede muligheter til å etablere partnerskap på egen hånd

Tiltak

- *Opprette et partnerskapsprogram mellom norske og nordamerikanske læresteder*
- *Bruke det nyopprettete Nordområdestipendprogram strategisk for å stimulere til langsiktige nettverk*
- *Revurdere og oppdatere stillingsinstruksen til studentrådgiveren i New York*
- *Uttekslingsstudenter og studenter på MA/graduate-nivå er de prioritert målgruppene*
- *SIU, ANSA, Kunnskapsdepartementet og TEF arbeider for at norske studenter kan begynne direkte i 2. år på BA-nivå.*
- *Certificate Supplement, et vitnemålstillegg for videregående skole, skal benyttes overfor høyere læresteder for å informere om nivået.*
- *Det skal fremmes en stortingsmelding om internasjonalisering som bla. utreder studiefinansiering for studier i utlandet høst 2008*
- *Vurdere interesse blant relevante aktører for å etablere og finansiere et privat stipendfond*

- *Norske høyere læresteder skal få mulighet til å søke økonomisk støtte til å knytte seg til ISEP-samarbeidet*

4. Målsetting

Gjennom disse stimuleringsiltakene skal utviklingen endres, slik at vi i 2011 har en ny tendens til økende transatlantisk samarbeid mellom universiteter og høyskoler, flere partnerskap og stigende antall studenter som tar hele eller deler av studiene i USA eller Canada. Det tas sikte på å gjennomføre en statusvurdering av strategien i 2010, som blant annet vil gi grunnlag for å vurdere en eventuell videreføring i lys av de resultatene som er oppnådd.

Målsetting for strategien som skal realiseres innen 2011:

Utreisende fra Norge

A. USA

Studenter	2006-2007			Målsetting 2011		
	Bachelor	Master	Totalt	Bachelor	Master	Totalt
Helgrad	548	326	874	600	600	1200
Delstudier			580	600	600	1200
			1454			2400

B. Canada

Studenter	2006-2007			Målsetting 2011		
	Bachelor	Master	Totalt	Bachelor	Master	Totalt
Helgrad	166	26	192	200	100	300
Delstudier			144	200	100	300
			336			600

Innreisende til Norge

Studenter	2006	Målsetting 2011		
	Total	Bachelor	Master/graduate	Total
USA	237	250	150	400
Canada	54	60	40	100
	291			500

Det skal satses mer på en økning i antallet delgradsstudenter enn på gradsstudenter. Videre skal det legges større vekt på studentmobilitet innen høyere grad. I mange fag ved nordamerikanske forskningsuniversiteter er gradsstrukturen 4+4 år for henholdsvis bachelorgrad (*undergraduate*) og PhD (*graduate school*). De første semestrene av *graduate school* består av innledende studier før forskerutdanningen tar til for alvor. Målgruppen på høyere grads nivå må derfor ikke bare være studenter i mastergradsprogrammer, men også studenter i de første semestrene av *graduate school*. Dermed må denne strategiplanen sees i sammenheng med strategiplanen for norsk forsknings- og teknologisamarbeid med Nord-Amerika.

Departementet vil imidlertid understreke at målet med strategien ikke er begrenset til den økte studentmobiliteten. Det er i høy grad lagt til grunn at studentstrømmen begge veier over Atlanterhavet både er et symptom på og et bidrag til bredt samarbeid og utvikling av hele det norske utdannings- og forskningssystemet. Her ligger den langsiktige begrunnelsen for satsingsplanen.

5. Finansiering

Departementet sikter i sine forslag mot 2011 som målet for satsingen. Det kan imidlertid også bli aktuelt å la implementeringen strekke seg over en lengre periode eller å gjennomføre tiltakene raskere hvis det budsjettmessig eller strategisk ligger til rette for det.

I utgangspunktet er det imidlertid klart at det her legges opp til en satsing som er tidsbegrenset. En varig prioritering av utdanningssamarbeid med Nord-Amerika i statsbudsjettet på bekostning av andre regioner, kan vanskelig forsvares i forhold til behovet for dynamikk og tilpasning til skiftende behov i høyere utdanning. Det forutsettes dermed at alle tiltak som gjennomføres skal ha langsiktig bærekraft til mål, slik at et mangfoldig transatlantisk samarbeid i høyere utdanning skal bestå, også når det må finansieres med regulære midler og fullt ut på institusjonenes budsjetter.

På budsjettet for 2007 er det allerede gjort omdisponeringer av innsats og budsjettmidler. Det er tildelt kr. 1.2 millioner kroner til å tilrettelegge for partnerskapsprogrammet, ISEP og informasjonstiltak ved SIU.

Det settes av kr. 5 millioner for 2008 og 10 millioner per år for de neste 3 år for å følge opp tiltakene i Nord-Amerika-strategien. Departementet forventer også at UH-institusjonene foretar nødvendig prioritering innenfor egne budsjetttrammer slik at de kan følge opp intensjonene i strategien.

6. Oppsummering av tiltakene i Nord-Amerika strategien

- Styrke dialogen mellom nordamerikanske og norske myndigheter, særlig gjennom det nyopprettete Transatlantic Education Forum som også omfatter andre relevante aktører
- Følge opp Deklarasjonen for utdanningsutveksling (Declaration on Educational Exchange) innen høyere utdanning som oppfølging av under Forsknings- og teknologiavtalen mellom USA og Norge
- Utvikle informasjonsmateriell om norsk høyere utdanning og om nordamerikansk høyere utdanning i samarbeid med relevante aktører
- Arrangere tematiske seminarer og workshops for å utvikle faglige nettverk mellom norske og nordamerikanske miljøer
- Etablere partnerskapsordninger mellom norsk og nordamerikanske høyere utdanningsinstitusjoner
- Stimulere til økt studentutveksling mellom læresteder i Norge og Nord-Amerika, bl.a. ved å styrke Fulbright-ordningen.
- Støtte norske læresteders tilknytning til Student Exchange Program (ISEP)
- Vurdere generelle stimuleringsordninger, inkl. studiefinansering, i forbindelse med stortingsmelding om internasjonalisering høst 2008